Amsterdam, 15 december 2001

Onder embargo tot 15 december 2001, 10.00 uur
Gesproken woord geldt

Speech Max van den Berg, PvdA verkiezingscongres 2001

Samen, in Europa, voor de toekomst

Beste partijgenoten,

'Ieder voor zich, of doen we het samen?' Dit is de sleutelvraag die de PvdA de kiezers bij de nationale verkiezingen zal voorleggen. Meer banen, veiligheid voor de burgers, een schoon milieu. Zonder daadkracht blijven dit holle frasen. En daadkracht is alleen mogelijk door samenwerking. Samenwerking, in Nederland én over de landsgrenzen heen. Om Ad Melkert's woorden op het recente SPD-congres bij onze oosterburen te parafraseren: 'De toekomst van Nederland heeft slechts één naam: Europa'.

'Samen voor de toekomst', onze verkiezingsboodschap die zeer treffend de drijvende kracht achter Europa beschrijft. Een verkiezingsboodschap die ons onderscheidt van het conservatief neoliberalisme en de eurosceptici. Niet alleen in Nederland; óók in Europa.

Zo klinkt het Europa-autisme voortdurend door in de woorden van de VVD. In Brussel propageert Commissaris Bolkestein dat we in Europa onze welvaartsstaat met baanzekerheid maar moeten opgeven voor kapitalisme naar Amerikaans model. Een doel dat hij probeert te bereiken door het Europees Parlement neoliberaal geïnspireerde wetsvoorstellen voor te leggen. Wetsvoorstellen die wij vervolgens van

tafel vegen. Waarom? Omdat juist wij rekening houden met de vlijmscherpe kanten van te liberaal beleid.
En in Den Haag stelt zijn partijgenoot Hans Dijkstal dat de uitbreiding van de Unie maar het best kan worden uitgesteld, als Nederland meer geld moet betalen voor de boeren in Oost-Europa. Een typisch staaltje van neoliberaal denken, waarbij het grootste Europese vredes- en veiligheidsproject van de afgelopen eeuw ondergeschikt wordt gemaakt aan een simpel kosten-batenplaatje. Dit simplisme is voor mij onacceptabel. Onze medeeuropeanen zijn nu ruim 10 jaar verlost van het IJzeren gordijn. Zij verdienen meer dan kille rekensommetjes. Zij hebben recht op onze kritische maar uitgesproken solidariteit.

Er valt dus wat te kiezen over de toekomst van Europa. En daarbij staat de volgende keuze centraal: willen we dat Europese samenwerking alleen toegankelijk is voor de grote vrije markt spelers, of blijven we bij ons eigen sociaal-democratisch contract gebaseerd op solidariteit?
Het verkiezingsprogramma dat jullie hier gisteravond hebben vastgesteld, is doordrenkt van het besef dat Europa binnenland is geworden.
Wij erkennen het belang van Europese samenwerking.
Wij willen een sociaal en veilig Europa.
Daarom hebben we voor maatschappelijke problemen die ons in het hart raken, expliciet Europese maatregelen geformuleerd.
Wij willen flexibele gezondheidszorg met een aanbod over de landsgrenzen heen.
Wij bepleiten Europese regels voor het etiketteren van voedsel en een stevige onafhankelijke Europese voedselautoriteit.
Wij willen een drastische hervorming van het Europees landbouwbeleid, waarbij niet langer kwantiteit, maar kwaliteit wordt gesteund. Wij willen af van de overproductie van voedsel dat vervolgens met exportsubsidies in de arme Afrikaanse landen wordt gedumpt. Hef wat mij betreft het ministerie van LNV maar op. Wat we nu nodig hebben, is een Ministerie voor Voedselveiligheid en Natuur.

Wij bepleiten de afschaffing van kernenergie in de rest van Europa.
Wij staan voor een volwaardige Europese politie-instantie en intensieve Europese samenwerking om internationale criminaliteit te kunnen bestrijden.

Kortom een verkiezingsprogramma, door jullie op dit congres vastgesteld, waar ik en mijn collega's in Europa mee uit de voeten kunnen.
Niet alleen in de toekomst, maar ook nu, tijdens dit weekend, nu we een doorbraak eisen van de Europese regeringsleiders, bijeen voor hun halfjaarlijkse top in het Belgische Laken. Een doorbraak ten gunste van een democratisch Europees bestuurshuis. Wij willen geen herhaling van het minimale achterkamertjes-gedoe in Nice. In Laken wordt de inzet voor het debat over de toekomst van Europa besproken en wij willen een open conventie van nationale en europarlementariërs om dit debat, inclusief de opstelling van een Europese grondwet, te voeren.
En in ons PvdA-verkiezingsprogramma staat een duidelijke inzet voor dit debat geformuleerd:
De stem van burgers telt, want de uitslag van de Europese verkiezingen bepaalt wie Commissievoorzitter wordt.
Wij willen een correctief referendum, zodat de kiezer zich over Europese besluiten kan uitspreken.
Het Europees Parlement krijgt volledige wetgevende en budgettaire bevoegdheden.
En tot slot wordt het veto in de Raad van Ministers afgeschaft, zodat de Berlusconi's van Europa niet langer Europese wetten uit puur eigenbelang kunnen torpederen.
Berlusconi heeft nu onder zware Europese druk het Europees arrestatiebevel geaccepteerd. Maar voorzichtigheid blijft troef. Berlusconi heeft al aangekondigd dat Italië niet voor 2004 klaar is om aan uitleveringsverzoeken te voldoen. Een wel heel schril contrast met zijn eigen pakket van juridische hervormingen dat hij in slechts een paar maanden door het Italiaanse parlement heeft geduwd.

Een zeer ruime meerderheid van de Nederlandse burgers vindt dat voor een effectieve aanpak van grensoverschrijdende vraagstukken als voedselveiligheid, illegale immigratie, milieuvervuiling en internationale criminaliteit, Europa meer bevoegdheden moet krijgen. Tegelijk blijft het vertrouwen in Europa als bestuurslaag klein; te klein. Gelukkig vinden ruim 8 op de 10 Nederlanders het Europees Parlement de belangrijkste instelling in Europa. Het is tenslotte het enige democratisch door kiezers gelegitimeerde instituut.
Ik had dan ook alle begrip voor de vele Nederlanders -boeren en niet-boeren- die mij tijdens de MKZ-crisis emotionele brieven stuurden over hun grote verontwaardiging over het preventief doden van gezonde dieren. Maar ik had niks anders te bieden dan gepast medeleven en een verwijzing naar minister Brinkhorst, verantwoordelijk voor het huidig beleid, of een verwijzing naar het CDA, in 1991 verantwoordelijk voor het besluit tot niet-inenten. Want over het Europees landbouwbeleid heeft het Europees Parlement, ondanks jaren lang aandringen van Nederland en andere, nog steeds niks te zeggen.

Dit is slechts één voorbeeld van de krakkemikkige en ondoorzichtige verdeling van bevoegdheden in het Europees bestuurshuis.
Terecht eist ons verkiezingsprogramma dat beleid en controle beiden op Europees niveau plaatsvinden. Het landbouwbeleid moet op zijn kop.
Europees beleid en het Europees bestuurshuis zijn twee zijden van dezelfde munt. En naar ik hoop is deze munt een Euro; hét tastbaar bewijs waartoe Europese samenwerking kan leiden.

En over ruim twee weken zit die Euro dan eindelijk echt in onze portemonnee. Politici, van rechts tot links, zullen terecht worden aangesproken op succes en falen van onze gezamenlijke Europese munt. Succes is afhankelijk van een effectief en volwassen Europees sociaal-economisch beleid. Twee jaar geleden zijn in Lissabon de eerste aanzetten op dit terrein gegeven.

En niet zonder opbrengst. Alleen al afgelopen jaar zijn er drie miljoen banen in Europa bijgekomen.
Maar cijfers kunnen bedriegen. Meer dan 8% van de Europeanen heeft geen werk. Een werkeloosheidscijfer dat voor ons Nederlanders in een grijs verleden lijkt te liggen. Regeringsleiders kijken niet voor niks met respect naar Wim Kok. Een werkeloosheidscijfer van 2,7 procent blijft een prestatie van formaat.
Tegelijk zijn wij in het Europees Parlement in een constant gevecht verwikkeld met de 'vrije markt liberalen' en de Euro-sceptische conservatieven uit Engelse en Italiaanse hoek. Waarom? Om neerwaartse belasting- en loonconcurrentie tussen lidstaten te voorkomen. Minder overheidsinkomsten en lagere lonen betekenen simpelweg minder geld voor zaken als werkgelegenheid, onderwijs, zorg en veiligheid.
En weer gaan Europees beleid en Europees bestuur niet hand in hand. Binnen de interne markt met een gezamenlijke munt is sociaal-economisch beleid feitelijk een Europees beleidsterrein geworden. Maar de bevoegdheden liggen nog steeds op nationaal niveau. Ik pleit daarom voor een Europese economische regering. Dan kunnen we een harde Euro aan onze burgers garanderen.

Beste partijgenoten,
Wij staan voor een sociaal Europa, maar wij staan ook voor een veilig Europa.
De terroristische aanslagen in de Verenigde Staten hebben ons ruw uit onze cocon van veiligheid gescheurd. Onze wens te leven in open voor iedereen toegankelijke democratieën maakt ons kwetsbaar. En terroristen weten haarfijn gebruik te maken van de ruimte die onze open samenleving hun biedt.
In Europese samenwerking ligt onze kracht. Samenwerking tussen nationale veiligheidsdiensten, Europese witwaswetgeving, het Europees arrestatiebevel, versterking van Europol en Eurojust. Zo pakken we terroristen hun bewegingsruimte af.
Maar alleen in eigen huis orde op zaken stellen, is niet voldoende. Want in de voedingsbodem voor terrorisme spelen armoede en ongelijkheid weldegelijk een rol.

Sinds 11 september is de wereldhandel afgenomen. Ook in ontwikkelingslanden. Met als gevolg: tien miljoen extra mensen onder de armoedegrens en minsten twintigduizend kinderen meer die de leeftijd van vijf jaar niet zullen halen.
En dit komt bovenop de al bestaande problemen. Jaarlijks sterven wereldwijd tweeëneenhalf miljoen mensen aan AIDS en zien vijfenveertig miljoen kinderen in Afrika nooit een school van binnen. Dit zijn geen cijfers maar mensen.
Wij willen geen fort Europa. Wij willen dat Europa een voorhoederol speelt in de opbouw van een mondiale rechts- en verzorgingsstaat. En dat vraagt om de bereidheid te delen. Want alleen dit delen maakt de wereld echt veilig.
In mijn dagelijkse werk zie ik hoopvolle zaken. In Qatar op de WTO-top eisten de ontwikkelingslanden terecht hun recht op, om goedkoop medicijnen voor AIDS te kunnen produceren en inkopen. Een eis die door een meerderheid van het Europees Parlement keihard wordt gesteund. Het staat nog heel vers in mijn geheugen gegrift hoe Commissaris Lamy, hoofdonderhandelaar namens de Europese Unie, de Europese lidstaten het mes op de keel zette. Ik citeer: 'houdt nu eindelijk op jullie nationale farmaceutische industrie te beschermen. Kom aan de eisen van de ontwikkelingslanden tegemoet. Zij worden gesteund door het Europees Parlement en ik heb hun steun nodig om hier in de onderhandelingen tot een goed resultaat te komen'.
Dat is zo een moment waarop ik weet waarom ik dit werk als jullie gekozen volksvertegenwoordiger, zo graag doe.

Partijgenoten, nog een keer Ad Melkert: 'de toekomst van Nederland heet Europa' en ik voeg daar het volgende aan toe. Op 15 mei staat ook een veilig en sociaal Europa op het spel.
U kunt rekenen op de Eurodelegatie; wij rekenen op u.